

บทคัดย่อ

เกษตรกรบนพื้นที่ลาดชันภาคเหนือตอนบน มีการปลูกข้าวโพดเป็นเวลานาน จนเกิดปัญหาผลผลิตข้าวโพดลดลง การชะล้างพังทลาย เกิดความเสื่อมโทรมของพื้นที่ จึงได้มีการปรับเปลี่ยนระบบการปลูกพืช จากการสำรวจร่วมกับเกษตรกรในพื้นที่และสำนักงานเกษตรอำเภอนาน้อยและนาหมื่น สามารถจำแนกกลุ่มระบบเกษตรของเกษตรกรที่มีอยู่เดิมได้ 3 กลุ่มหลักคือ กลุ่มที่มียางพาราเป็นพืชหลัก ระบบพืชไร่อื่น ๆ ในที่ดอนและระบบการปลูกพืชในนาที่มีถั่วเหลืองหรือพืชผักตามหลังข้าวนาปี และกิจกรรมการเลี้ยงสัตว์ เพื่อเป็นอาหารและรายได้ในครัวเรือน และได้มีการวิเคราะห์ปัจจัยการปรับปรุงได้แก่ด้านการตลาดและราคา ความรู้ ทุนและแหล่งน้ำที่มีผลต่อการพัฒนาระบบเกษตรผสมผสานที่มียางพาราเป็นไม้ยืนต้น ให้มีความยั่งยืนและช่วยลดการพังทลายในพื้นที่ลาดชัน

จากการดำเนินการวิเคราะห์ระบบเกษตรร่วมกับเกษตรกรในพื้นที่ เกษตรกรได้คัดเลือกรูปแบบระบบเกษตรผสมผสานที่เหมาะสม ที่มียางพาราเป็นพืชหลักและมีข้าวเป็นพืชอาหารโดยรวมกับพืชไร่และถั่วเหลืองหลังนา เป็นระบบที่จะมีรายได้ที่ยั่งยืนและระยะยาว แต่ยังมีปัญหาว่ามีผลผลิตต่ำ ขาดความรู้ในการปลูกยางและทักษะการกรีดยางพารา รวมทั้งมีแรงงานน้อย และระบบการตลาด

ได้ดำเนินการเพิ่มทักษะการกรีดยางพาราให้กับเกษตรกรร่วมโครงการและเกษตรกรที่สนใจ เพื่อเป็นการพัฒนาระบบเกษตรผสมผสานที่มียางพารา ทำให้เกษตรกรมีทักษะสูงขึ้นและมีความรู้ในการจัดการ ทำให้เกษตรกรมีประสิทธิภาพในการกรีดยางพารา และเป็นผลให้เกษตรกรมีการยอมรับ ทำให้เกษตรกรมีการเพิ่มพื้นที่ปลูกยางพาราโดยการทดแทนพื้นที่ปลูกข้าวโพดในพื้นที่ลาดชัน รวมทั้งเพิ่มพื้นที่จากผู้ปลูกรายใหม่ เฉลี่ย 8 – 12 ไร่ต่อปี จึงเป็นแนวทางการลดพื้นที่ปลูกข้าวโพดในพื้นที่ลาดชัน ปลูกถั่วเหลืองหลังนาช่วยเพิ่มรายได้และมีความมั่นคง แต่ยังมีเกษตรกรยังต้องการปรับปรุงการผลิตให้มั่นคง โดยมีโจทย์ของเกษตรกรที่จะมีการขยายผล การเพิ่มผลผลิตแล้วพึ่งตัวเองให้ได้ต่อไป

Abstract

Farmers in the northernmost reaches of the North of Thailand have been growing maize for many years. Now the yields are falling. Soil erosion has resulted in deterioration of the land. The point has now been reached where there are changes being made to the system of cropping practices. From joint surveys between farmers of the area and officials from Nanoi and Namuen districts, it is possible to classify the farming systems practiced by the farmers into 3 principle groupings: farms where rubber is the principle plant, other field crops on the hills and thirdly, the system of growing crop in the paddy

field after rice such as soybean or vegetables together with livestock enterprises for family consumption or profit. Analyses were also performed on the factors affecting improvement such as marketing, prices, know how, capital and water supply. These affect the development of rubber-based integrated agriculture to the point of sustainability and conservation on sloping land.

Analyzing of farming system while liaising with the farmers of the area has enabled the farmers to choose an integrated farming system which suits them. The system has rubber as the main crop, paddy rice as food together with other field crops, and soybean following paddy harvest. The income is sustainable and long time. But there remain problems of low yields, ignorance regarding rubber planting and a lack of rubber tapping skills, together with a labor shortage and lack of a system of marketing.

Training to improve the rubber tapping skills of the project farmers and others has taken place in order to further develop the system of integrated farming around rubber. As a result, the farmers have improved their tapping and general management abilities, and are efficient in harvesting the latex to the point where they have adopted the farming system. This in turn has resulted in an increase in areas planted in rubber on the slopes, both as a substitute for maize and through additional farmers who have started growing rubber, this increase averaging 8-12% per year. This has become a pathway for reducing the amount of maize planted on the slopes and increase income by soybean after rice, although it is evident that farmers still must improve production to become secure. This will happen as they increase the area farmed and the yield per rai to the point of self sufficiency.